

Naslov članka / Article:

Pozitivni vpliv učnih pesmi Katje Gruber na znanje osnovnošolcev

Avtor/ Author:

Petra Čebulj Zajc

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu 1/2024, letnik 27

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2024

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-v-vrtcu/>

Pozitivni vpliv učnih pesmi Katje Gruber na znanje osnovnošolcev

Petra Čebulj Zajc

Osnovna šola 16. decembra Mojstrana,
Ulica Alojza Rabiča 7, 4281 Mojstrana

petra.cebuj@gmail.com

Benefits of Katja Gruber's Educational Songs for Primary Pupils' Knowledge

Izvleček

Učne pesmi so didaktično gradivo za pouk glasbene umetnosti. Učenci ob petju teh pesmi spoznavajo glasbene pojme in pojave ter hkrati krepijo glasbeno (pevsko) izražanje in muziciranje. Uporaba pesmi pri pouku je pokazala pozitiven vpliv na znanje učencev. Določene glasbene pojme so učenci usvojili bolje kot v prejšnjih generacijah, saj so se z njimi srečali pri besedilih učnih pesmi ter pri razlagi učne snovi.

Ključne besede: učne pesmi, petje.

Abstract

Educational songs are didactic materials for music lessons. By singing these songs, pupils learn about musical concepts and phenomena and, at the same time, strengthen their musical (singing) expression and musicianship. The use of songs in lessons has shown a positive impact on pupils' knowledge. Through the lyrics of educational songs and the teacher's explanation, they have acquired certain musical concepts better than the preceding generations.

Keywords: educational songs, singing.

Uvod

Učne pesmi so nova vrsta gradiva za pouk glasbene umetnosti v osnovni šoli. Združujejo dva pomembna cilja glasbenega pouka – izražanje glasbe z glasbenimi dejavnostmi (poslušanje, izvajanje) in poznavanje glasbene literature, ustvarjalcev in poustvarjalcev ter zakonitosti glasbenega jezika. Učenci tako s petjem teh pesmi dosegajo učne cilje, utrjujejo glasbene pojme in pojave ter istočasno krepijo skupinsko petje in muziciranje.

Slogi zaznavanja

Učenje in pomnjenje učne snovi pri glasbeni umetnosti v osnovni šoli poteka izkustveno in je podkrepljeno z različnimi učnimi gradivi. Marentič Požarnik (2000) navaja, da se ljudje glede na to, kateremu čutnemu kanalu dajejo prednost pri zaznavanju, predstavljajo, učenju in sporočanju, delijo na tri sloge: vizualni, avditivni in kinestetično-čutno-čustveni slog.

Vizualni slog si zapomni predvsem slikovno gradivo, podobe, hrup ga razmeroma manj moti, težko si zapomni ustna navodila, raje bere sam, kot da bi poslušal, želi pregled (miselne vzorce). Avditivni slog ima rad predavanja, razprave, razgovore in si veliko zapomni, pri branju premika ustnice in rad glasno bere, ima rad glasbo, dobro posnema govorni ton, barvo, melodijo, bolje govori kot piše. Kinestetični slog se uči ob ravnanju s predmeti, ob branju kaže s prstom, bolje si zapomni celovito izkušnjo kot podrobnosti.

Klasičen način pomnjenja snovi s pomočjo učbenika bolj ustreza vizualnemu slogu, medtem ko učenje s pomočjo Učnih pesmi Katje Gruber v največji meri učence aktivira avditivno in kinestetično-čutno-čustveno.

Kaj so učne pesmi

Učne pesmi so pesmi za pouk glasbene umetnosti v osnovni šoli. Pesmi je v dveh zbirkah izdala glasbena pedagoginja Katja Gruber.

Vsebine pesmi sledijo poglavjem iz učnega načrta. Učna vsebina je ujeta v ritem in melodijo ter se na tak način učencem hitreje vtisne v spomin. Hkrati pa učenci

med spoznavanjem novih vsebin pojejo, spremljajo notni zapis ali ob petju igrajo na lastna in druga glasbila.

Avtorica navaja, da osnovnošolcem ni treba znati vsega, kar opisujejo te pesmi. Ob petju lahko učenci vsebino spoznajo samo bežno, da jo bodo prepoznali čez nekaj let v praksi. Avtorica prav tako navaja, da bodo ob teh pesmih mnoge težavne glasbene teme postale prijaznejše in se bodo ne/opazno vtisnile v učenčev spomin s pomočjo preproste melodije in lahkotnega ritma.

Pevski obseg pesmi in zahtevnost melodij sta prilagojena razrednemu petju. K hitrejšemu usvajanju pesmi bo ob začetku učenja gotovo pomagal posnetek pesmi s klavirjem in vokalom, ki je del zbirke. Cilj pri petju naj bo, da razred pesem zapoje brez posnetega glasu, samostojno ob učiteljevi ali posneti spremljavi, in tudi, da vsak učenec razume vsebino in zna o njej kaj povedati (Gruber, 2021).

Učne pesmi obravnavajo naslednje glasbene teme: notna pisava, lestvice, dinamika in glasnosti, glasbeni ustvarjalci, orkestri, komorne zasedbe, pevski zbori, pevski glasovi, glasbene oblike, slovenska himna, ljudska in umetna pesem, družine glasbil in glasbena obdobja.

K pesmarici spada tudi dodatno avdio in video gradivo. Za vsako pesem iz obeh zbirk so dodani avdio posnetki izvedbe, posnetki klavirske spremljave ter videi, ki omogočajo spremljanje notnega zapisa, in videi v obliki karaok.

Uporaba učnih pesmi v razredu

Pri uvajanju nove učne snovi pri pouku se izhaja iz učne pesmi, katere besedilo opisuje novo snov. Novi pojmi so zapisani na začetku in na koncu vsake pesmi. Avtorica navaja tri metodične postopke uporabe učnih pesmi:

1. Nova snov in novi pojmi se razložijo, nato se ob prepevanju pesmi ta snov utrdi.
2. Nova pesem se najprej posluša, nato se izluščijo nove vsebine in se razložijo, nato se pesem zapoje.
3. Učna pesem se najprej zapoje, nato se izluščijo nove vsebine, ki se razložijo (Gruber, 2021).

Metode učenja učnih pesmi:

Avtorica predlaga naslednji potek učenja učnih pesmi:

1. Učenci se lahko najprej srečajo le z besedilom pesmi.
2. Lahko pa najprej poslušajo posnetek pesmi, tako da sledijo videu s tekočim notnim zapisom.
3. V nadaljevanju lahko tudi sami zapojejo ob videu z notnim zapisom in posnetim pevskim glasom.
4. Petje ob karaokah s posnetim pevskim glasom, kar je največkrat najlažji način.
5. Ko je pesem že dobro znana in jo samo še utrjujemo, pojemo pesem ob posnetku ali živi klavirski spremljavi, ob branju besedila.

Pomembno je, da učenci vsako pesem zapojejo večkrat in si tako lažje zapomnijo nove pojme (Gruber, 2021).

Vpliv učnih pesmi na znanje učencev

V šolskem letu 2021/2022 sem z učenci pri pouku prvič uporabila učne pesmi. Pesmi sem razporedila med razrede od 5. do 9. glede na tematiko, ki jo posamezna pesem obravnava. Vse pesmi smo se pri urah naučili po obravnavi učne snovi in z njimi utrdili obravnavane pojme. Pesmi smo prepevali tudi na kasnejših urah.

Prvi razlog za uporabo je bil, da se ure popestrijo, kasneje pa se je poznavanje teh pesmi začelo kazati kot pozitiven vpliv na zapomnitev pojmov, ki smo jih obravnavali pri učnih urah. To se je pokazalo ob analizi pisnega ocenjevanja znanja. Določeni pojmi, ki so jih učenci spoznali tudi preko izbrane učne pesmi, so jim pri ocenjevanju delali manj težav kot drugi pojmi.

V šolskem letu so iz učnih pesmi učenci pridobili tudi praktično oceno. Obravnavane pesmi so se morali naučiti na pamet in eno izmed njih zapeti za oceno.

Ena izmed ocen, ki jo učenci pridobijo v šolskem letu, je pisna ocena, pri kateri pokažejo poznavanje obravnavane učne snovi. Snov obsega tudi pojme, ki jih učenci spoznajo tudi preko učnih pesmi.

Zanimalo me je, ali bodo rezultati boljši v primerjavi s prejšnjim šolskim letom, ko z učenci pri pouku

nismo uporabljali učnih pesmi. Pri analizi rezultatov sem se osredotočila na tri področja, pri katerih so se v preteklosti pojavljale težave pri pomnjenju pravilnih odgovorov. Vse teme so bile v šolskem letu 2021/2022 obravnavane in utrjene tudi z učnimi pesmimi, leto pred tem pa ne.

Metodologija določanja uspešnosti

Uspešnost se določa v dveh časovnih točkah (na koncu šolskega leta in na začetku naslednjega). V vsaki časovni točki uspešnost definiramo kot delež učencev v razredu, ki so pravilno odgovorili na zastavljeno vprašanje. Uporabljen je bil delež in ne absolutno število pravilnih odgovorov zaradi razlike v številu učencev v posamezni generaciji. Učinek vpliva učnih pesmi dobimo s primerjavo uspešnosti generacije, ki se je učila s pomočjo učnih pesmi, in generacije, ki se ni učila s pomočjo učnih pesmi.

Matematično uspešnost in vpliv izračunamo po naslednjih formulah:

$$\text{uspešnost} = \frac{\text{število pravih odgovorov}}{\text{število vseh odgovorov}}$$

$$\text{povečanje uspešnost} = \frac{\text{uspešnost ob uporabi učnih pesmi}}{\text{uspešnost brez uporabe učnih pesmi}} - 1$$

Če je povečanje uspešnosti bistveno večje od 0, je opazen pozitiven učinek, če je uspešnost blizu 0, je učinek zanemarljiv, če je povečanje bistveno manjše od 0, pa je učinek negativen.

Primeri učnih pesmi

Spodaj so zapisi vseh treh učnih pesmi, ki smo jih z učenci prepevali pri obravnavi posamezne teme. Pesem *Tempo in dinamika* smo prepevali v 5. razredu, pesem *Komorne skupine* v 6. razredu in pesem *Obdobja glasbene zgodovine* v 7. razredu.

TEMPO IN DINAMIKA

TEMPO v glasbi je hitrost, najti pravo je modrost.
Pri počasnem TEMPU spim, a pri hitrem skoraj
ponorim, res ponorim.

Če ADAGIO me uspava, me ALLEGRO res zabava,
me zabava.

Pohitim z ACCELERANDOM, se ustavljam z
RITARDANDOM.

Gumb za glasnost sam se vklopi, ko DINAMIKA
nastopi.

Glasno, to je FORTE, ko poješ res na glas.

Tiho, to je PIANO, ko poješ še bolj zbrano.

Najtišje pa zapojemo, ko je PIANISSIMO.

Vse to glasbo poživi, jo olepša, popestri.

S TEMPOM in DINAMIKO nam v glasbi dolgčas več
ne bo (Gruber, 2021).

KOMORNE SKUPINE

Male glasbene skupine so sestavi do deset,
nekaj glasbenikov špila ali pa so tam za pet'.
To so KOMORNE SKUPINE, od orkestra
manjše so,
pa bolj KOMORNO zvenijo, za prefinjeno uho.

Kadar sam igram in pojem, kot SOLIST
osvajam svet.

Če igrata dva, je DUO, a za petje je DUET.

Če igrajo tri glasbila, ta skupina TRIO je,
če pa trije pojejo, TERCET zapel nam je.

Osem pevcev je na odru, temu pravimo OKTET,
a ko pol jih gre za oder, nam ostane le KVARTET.

Male so skupine luštne, le imena čudna so,
če že intervale znaš, ti bodo hitro šle v glavo
(Gruber, 2021).

OBDOBJA GLASBENE ZGODOVINE

PRAZGODOVINA, STARI VEK,
SREDNJI VEK pa RENESANSA in BAROK,
KLASICIZEM in ROMANTIKA,
nova glasba je SODOBNA kar se da
(Gruber, 2019).

Analiza

V 5. razredu sem analizirala vprašanja, povezana z
dinamiko in tempom (kaj določata v glasbi), v 6. raz-
redu vprašanja, povezana s poimenovanjem komornih
skupin (duo, duet, trio, tercet), v 7. razredu pa vpraša-
nja, povezana z razdelitvijo glasbene zgodovine na po-
samezna glasbenozgodovinska obdobja.

Vprašnji, ki so ju učenci dobili v 5. razredu, sta se
glasili: kaj nam pove tempo v glasbi in kaj nam pove
dinamika v glasbi.

Vprašnji za šestošolce sta bili: kakšna je razlika med
duetom in duom ter kakšna je razlika med triom in
tercetom.

Vprašanje za sedmošolce se je glasilo: naštej glasbena
obdobja od najstarejšega do najmlajšega.

Zgoraj naštetih vprašanj sem učencem posamezne-
ga razreda zastavila pri pisnem ocenjevanju in nato še
na začetku naslednjega šolskega leta pri ponovitvi sno-
vi preteklega šolskega leta. V spodnjih razpredelnici je
prikazano, kakšen je bil odstotek pravih odgovorov
pri posamezni tematiki pri učencih, ki so v šolskem
letu 2020/2021 določeno snov spoznali samo z razlago,
in kakšen pri učencih, ki so v šolskem letu 2021/2022
snov spoznali še z učnimi pesmimi.

Ne glede na to, ali se je snov utrjevala in spoznavala s
pomočjo učnih pesmi ali ne, ugotovimo, da delež pozi-
tivnih odgovorov ob ponovitvi snovi na začetku novega
šolskega leta pade. Je pa v vseh treh razredih delež pra-
vilnih odgovorov večji pri generaciji, s katero smo snov
utrjevali in spoznavali tudi s pomočjo učnih pesmi. Lah-
ko razberemo, da je povečanje uspešnosti ob koncu leta
med 9,8 % (5. razred) in 105 % (6. razred), medtem
ko je izboljšanje še precej večje na začetku naslednje-

Preglednica 1: Delež pravih odgovorov v 5. razredu

	Kaj nam pove tempo v glasbi ?			Kaj nam pove dinamika v glasbi?		
	Brez uč-nih pesmi	Z učnimi pesmimi	Povečanje uspešnosti	Brez uč-nih pesmi	Z učnimi pesmimi	Povečanje uspešnosti
Delež pravih odgovorov pri pisnem ocenjevanju ob koncu šolskega leta	82 %	90 %	9,8 %	74 %	90 %	21,6 %
Delež pravih odgovorov pri ponovitvi snovi preteklega šolskega leta na začetku naslednjega šolskega leta	43 %	76,7 %	76 %	39 %	66 %	69,2 %

Preglednica 2: Delež pravih odgovorov v 6. razredu

	Kakšna je razlika med duetom in			Kakšna je razlika med triom in tercem?		
	Brez uč-nih pesmi	Z učnimi pesmimi	Povečanje uspešnosti	Brez uč-nih pesmi	Z učnimi pesmimi	Povečanje uspešnosti
Delež pravih odgovorov pri pisnem ocenjevanju ob koncu šolskega leta	43 %	74 %	72 %	38 %	78 %	105 %
Delež pravih odgovorov pri ponovitvi snovi preteklega šolskega leta na začetku naslednjega šolskega leta	14 %	52 %	271 %	19 %	48 %	152 %

Preglednica 3: Delež pravih odgovorov v 7. razredu

	Naštev glasbenih obdobij od najstarejšega do najmlajšega.		
	Brez učnih pesmi	Z učnimi pesmimi	Povečanje uspešnosti
Delež pravih odgovorov pri pisnem ocenjevanju ob koncu šolskega leta	55 %	87 %	58,1 %
Delež pravih odgovorov pri ponovitvi snovi preteklega šolskega leta na začetku naslednjega šolskega leta	27 %	74 %	174 %

ga leta. Tam se delež pravih odgovorov poveča za od 69,2 % (5. razred) do 271 % (6. razred). Povedano drugače to pomeni, da je padec ob ponovitvi snovi pomembno manjši pri generaciji, ki je spoznala tudi učne pesmi.

sti glasbenega pouka – izvajanje glasbe in petje, kar daje vsemu skupaj še večji smisel. Zanimivo bi bilo videti, ali bi bil način učenja snovi s pesmimi učinkovit tudi pri drugih predmetih, sploh pri učencih, katerih slog je avditivni ali kinestetični-čutni-čustveni.

Sklep

Učne pesmi so se izkazale kot uspešen način učenja učne snovi pri glasbeni umetnosti. Učencem omogočajo drugačen in nov način pomnjenja, ki jim je zanimiv in bolj zabaven kot učenje iz učbenika. Hkrati pa to učenje omogoča izvajanje ene izmed osnovnih dejavno-

Viri in literatura

- Gruber, K. (2019). *Učne pesmi: didaktično gradivo za pouk glasbene vzgoje*. Glasbena delavnica Orfej.
- Gruber, K. (2021). *Učne pesmi 2: didaktično gradivo za pouk glasbene vzgoje*. Glasbena delavnica Orfej.
- Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka*. DZS.